

Seat No. : _____

AK-105

April -2018

B.Sc., Sem.-II

CC-3, Paper-103 : Mathematics (Differential Equation & Co-ordinate Geometry)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચનાઓ : (1) બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
(2) બધા પ્રશ્નોના ગુણ સમાન છે.
(3) સંજ્ઞાઓ પ્રચલિત અર્થ ધરાવે છે.

1. (a) સુરેખ વિકલ સમીકરણ ઉકેલવાની પદ્ધતિ વર્ણવો અને વિકલ સમીકરણ $\frac{dy}{dx} + \frac{1}{x}y = \log x$ નો ઉકેલ મેળવો. 7

અથવા

ક્લેરોટનું વિકલ સમીકરણ ઉકેલવાની પદ્ધતિ વર્ણવો અને સમીકરણ $p^2(x-5) + (2x-y)p - 2y = 0$ નો ઉકેલ મેળવો.

- (b) નીચેના વિકલ સમીકરણોનો ઉકેલ મેળવો : 7

(1) $(y + y^2 - y^3)dx - (x + xy^2 - y)dy = 0$

(2) $P^2 + 4y + x^2 = 0$

અથવા

નીચેના વિકલ સમીકરણોનો ઉકેલ મેળવો :

(1) $\frac{dy}{dx} + y \tan x = \frac{\cos x}{y}$

(2) $p^2 - (x + 3y)p + 2y(x + y) = 0$

2. (a) જો $f(-a^2) \neq 0$ હોય તો સાબિત કરો કે $\frac{1}{f(D^2)} \sin ax = \frac{1}{f(-a^2)} \sin ax$ જ્યાં $D = \frac{d}{dx}$ અને $(D^3 + D^2 + D + 1)y = \sin 2x$ નો ઉકેલ શોધો. 7

અથવા

જો $f(D + a) \neq 0$ હોય તો સાબિત કરો કે $\frac{1}{f(D)} e^{ax} V(x) = e^{ax} \frac{1}{f(D + a)} V(x)$ જ્યાં $D = \frac{d}{dx}$ અને $(D^2 + 1)y = xe^x$ નો ઉકેલ શોધો.

- (b) સમીકરણ ઉકેલો :

(1) $(x^2 D^2 + xD + 1)y = 2 \log x$

(2) $(D^3 - 6D^2 + 11D - 6)y = 6e^{4x}$

અથવા

સમીકરણ ઉકેલો :

(1) $(D^2 - 6D + 13)y = x^2 e^{3x} \cos x$

(2) $(D^2 - 3D + 2)y = 3x^2 - 7x + 5$

3. (a) જો r_1 અને r_2 ત્રિજ્યાવાળા ગોલકો પરસ્પર લંબચ્છેદી હોય, તો સાબિત કરો કે તેમના સામાન્ય છેદ વર્તુળની ત્રિજ્યા $\frac{r_1 r_2}{\sqrt{r_1^2 + r_2^2}}$ છે. 7

અથવા

R^3 માં ગોલક $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$ પરના $p(\alpha, \beta, \gamma)$ બિંદુએ સ્પર્શતલનું સમીકરણ મેળવો.

- (b) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

(1) બિંદુઓ $(0, 0, 1)$, $(2, 0, 0)$ અને $(0, 3, 0)$ માંથી પસાર થતાં વર્તુળનું સમીકરણ અને કેન્દ્ર મેળવો.

(2) સમતલ $kx - y - 2z = 4$ એ ગોલક $x^2 + y^2 + z^2 + 2x - 6y + 1 = 0$ ને સ્પર્શે તો k ની કિંમત શોધો.

અથવા

નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

- (1) સાબિત કરો કે ગોલકો $x^2 + y^2 + z^2 + 4x - 6y + 2z - 86 = 0$ અને $x^2 + y^2 + z^2 - 20x - 36y + 30z + 424 = 0$ પરસ્પર બહારથી સ્પર્શે છે.
- (2) R^3 માં ગોલક $x^2 + y^2 + z^2 + 4x + 4y + 4z + 10 = 0$ ને સ્પર્ષતી $4x + 3y - z + 12 = 0$ ને સમાંતર અને $(-1, -1, -1)$ બિંદુમાંથી પસાર થતી સુરેખાઓના સમીકરણ મેળવો.
4. (a) $(1, 2, 2)$, $(2, 3, 6)$ અને $(3, 4, 12)$ દિશાઓવાળી અને ઉગમબિંદુમાંથી પસાર થતી સુરેખાઓમાંથી પસાર થતા સમશંકુ અને તેના અક્ષનું સમીકરણ શોધો. આ ઉપરથી તારવો કે આ શંકુ ચામાક્ષોમાંથી પસાર થાય છે. 7

અથવા

શાંકવનું ધ્રુવીય સમીકરણ મેળવો તથા સાબિત કરો કે સમીકરણ $r = 12 - 5 r \cos \theta$ અતિવલય દર્શાવે છે.

(b) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : 7

- (1) $(0, 0, 0)$ શિરોબિંદુ, Y-અક્ષવાળા અને $\frac{\pi}{4}$ અર્ધશિરઃકોણ હોય એવા સમશંકુનું સમીકરણ મેળવો.
- (2) બિંદુઓ $(2, \frac{\pi}{6})$ અને $(4, \frac{\pi}{2})$ માંથી પસાર થતી સુરેખાનું સમીકરણ મેળવો અને સુરેખા પર ધ્રુવમાંથી દોરેલા લંબનો લંબપાદ શોધો.

અથવા

નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

- (1) સમીકરણ $3x^2 + 3y^2 = 7z^2$ ને સિલિન્ડરીય અને ગોલીય ચામોમાં ફેરવો.
- (2) જેનો અક્ષ $\frac{x}{1} = \frac{y}{-1} = \frac{z}{-1}$ હોય અને નિર્દેશક વક્ર $2x^2 + 3y^2 = 1, z = 0$ હોય તેવા નળાકારોનું સમીકરણ મેળવો.

5. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (કોઈપણ સાત)

14

- (1) બર્નોલીનું પ્રમાણિત વિકલ સમીકરણ લખો.
- (2) સમીકરણ ઉકેલો : $\frac{d^2y}{dx^2} + 4y = 0$
- (3) લાગ્રાંજનું વિકલ સમીકરણ લખો.
- (4) R^3 માં ઉપવલ્લીય પરવલયજ અને અતિવલ્લીય પરવલયજના પ્રમાણિત સમીકરણ લખો.
- (5) સંકલ્યકારક અવયવ સમજાવો.
- (6) સમનળાકર અને પરિસ્પર્શી શંકુની વ્યાખ્યા આપો.
- (7) વર્તુળ $r^2 - 2r(g \cos \theta + f \sin \theta) + c = 0$ નું કેન્દ્ર _____ છે, જ્યાં f, g, c અચળ છે.
- (8) વિકલ સમીકરણ $\left(\frac{dy}{dx}\right)^2 + \frac{d^3y}{dx^3} = \sin y$ ની કક્ષા અને પરિમાણ જણાવો.
- (9) R^3 માં ધ્રુવીય યામ અને કાર્ટેઝીય યામ વચ્ચેનો સંબંધ દર્શાવો.

AK-105

April -2018

B.Sc., Sem.-II

**CC-3, Paper-103 : Mathematics
(Differential Equation & Co-ordinate Geometry)****Time : 3 Hours]****[Max. Marks : 70**

- Note :** (1) All questions are compulsory.
 (2) All questions carry equal marks.
 (3) Symbols are usual.

1. (a) Explain the method to solve Linear differential equation. And also solve
 $\frac{dy}{dx} + \frac{1}{x}y = \log x.$ 7

OR

Write the Clairaut's differential equation and explain the method of its solution.
 Also solve

$$p^2(x-5) + (2x-y)p - 2y = 0$$

- (b) Solve the equations. 7

(1) $(y + y^2 - y^3)dx - (x + xy^2 - y)dy = 0$

(2) $P^2 + 4y + x^2 = 0$

OR

Solve the equations

(1) $\frac{dy}{dx} + y \tan x = \frac{\cos x}{y}$

(2) $p^2 - (x + 3y)p + 2y(x + y) = 0$

2. (a) If $f(-a^2) \neq 0$, then prove that $\frac{1}{f(D^2)} \sin ax = \frac{1}{f(-a^2)} \sin ax$ where $D = \frac{d}{dx}$ 7

Also solve $(D^3 + D^2 + D + 1)y = \sin 2x$

OR

If $f(D + a) \neq 0$, then prove that $\frac{1}{f(D)} e^{ax} V(x) = e^{ax} \frac{1}{f(D + a)} V(x)$, where $D = \frac{d}{dx}$

Also solve $(D^2 + 1)y = xe^x$

(b) Solve the equations

7

(1) $(x^2D^2 + xD + 1)y = 2 \log x$

(2) $(D^3 - 6D^2 + 11D - 6)y = 6e^{4x}$

OR

Solve the equations :

(1) $(D^2 - 6D + 13)y = x^2e^{3x} \cos x$

(2) $(D^2 - 3D + 2)y = 3x^2 - 7x + 5$

3. (a) If two spheres of radii r_1 and r_2 are orthogonally, then prove that radius of circle

of their intersection is $\frac{r_1 r_2}{\sqrt{r_1^2 + r_2^2}}$.

7

OR

Derive the equation of tangent plane to a sphere $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$ at the point $p(\alpha, \beta, \gamma)$ in R^3 .

(b) Answer the following :

7

(1) Find the equation and centre of the circle passing through the points $(0, 0, 1)$, $(2, 0, 0)$ and $(0, 3, 0)$

(2) If the plane $kx - y - 2z = 4$ touches the sphere $x^2 + y^2 + z^2 + 2x - 6y + 1 = 0$, find the value of k .

OR

Answer the following :

(1) Prove that the sphere $x^2 + y^2 + z^2 + 4x - 6y + 2z - 86 = 0$ and $x^2 + y^2 + z^2 - 20x - 36y + 30z + 424 = 0$, touch each other externally.

(2) Find the equation of the straight line touching the sphere $x^2 + y^2 + z^2 + 4x + 4y + 4z + 10 = 0$, parallel to the plane $4x + 3y - z + 12 = 0$ and passing through $(-1, -1, -1)$ in R^3 .

4. (a) Find the equation of the cone and its axis, passing through the straight lines having $(1, 2, 2)$, $(2, 3, 6)$ and $(3, 4, 12)$ and passing through origin, hence show that cone passes through the co-ordinate axes. 7

OR

Obtain the polar equation of conic. And also prove that the equation $r = 12 - 5 r \cos \theta$ represents the hyperbola.

- (b) Answer the following : 7

(1) Find the equation of the cone, having vertex $(0, 0, 0)$ and semi-vertical angle $\frac{\pi}{4}$, whose axis is Y-axis.

(2) Find the linear equation of straight line passing through $\left(2, \frac{\pi}{6}\right)$ and $\left(4, \frac{\pi}{2}\right)$.

Also find the length of perpendicular drawn from the pole upon it.

OR

Answer the following :

(1) Transform the equation $3x^2 + 3y^2 = 7z^2$ into cylindrical and spherical co-ordinates.

(2) Find the equation of the cylinder having axis $\frac{x}{1} = \frac{y}{-1} = \frac{z}{-1}$ and guiding curve $2x^2 + 3y^2 = 1, z = 0$.

5. Answer the following : (any seven) 14

(1) Write the standard form of Bernoulli's differential equation.

(2) Solve : $\frac{d^2y}{dx^2} + 4y = 0$

(3) Give the general form of Lagrange's differential equation.

(4) Write standard equation of Elliptic paraboloid and hyperbolic paraboloid in R^3 .

(5) Explain : Integral factor.

- (6) Define :
- (i) Right Circular Cylinder
  - (ii) Enveloping Cone
- (7) The center of the circle $r^2 - 2r(g \cos \theta + f \sin \theta) + c = 0$ is _____; where f, g, c are constant.
- (8) Write order and degree of the differential equation $\left(\frac{dy}{dx}\right)^2 + \frac{d^3y}{dx^3} = \sin y$.
- (9) Give the relation between Cartesian and Polar coordinates in R^3 .

_____